

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-ро ильесим
пътхапзи
кынчельжанагъзу къыдкын

№ 222 (22431)

2021-рэ ильэс

ШЭМБЭТ

ТЫГЬЭГЬАЗЭМ и 4

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
Къыхэтутыгъехэр ыкли
нэмькі къебархэр
тисайт ижүгъотштых

WWW.ADYGOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээзет

ШУХЬАФТЫНХЭМРЭ ДИПЛОМХЭМРЭ КЪАФАГЪЭШЬОШАГЪЭХ

Сэкъатныгъэ зиэхэм я Дунзэ мафэ
къыдыхэлтиягъэу Адыгэ Республикаем
и Правительствэ зычэл унэм зипса-
уныгъэкэ щыклагъэ зиэхэм шуухаф-
тынхэмрэ дипломхэмрэ тигъуасэ
шаратыжыгъэх. Адыгейим и Лышъхъеу
Къумпыйл Мурат лауреатхэм шуфэс
къариыгъ.

Республикем ишащ Адыгейим ихэхьо-
ныгъэ ялахь зэрэхашыхъэрэм фэш
къээрэугои гъэхэм «тхъашуугъэпсэу»

къариуагъ, общественэ ыофшэнымкі,
творчествэмкі, спортымкі ахэм гъэх-
ьэгъэшүхэр зэрялехэр къыхигъэшыгъ.

«Зипсауныгъэкэ щыклагъэ зиэхэм
яамалхэм ялтыгъэу зыкызэшүахы-
нымкі республикем ищыклагъэ ыоф-
тхъабзэхэр щыззрахъэх. Непэкіз
Адыгейим сэкъатныгъэ зиэхэм нэбгырэ
мин 33-м ехъу ис. Къэралыгъор зэ-
рафэгумэкырэр, яфедэхэр къызэр-
ухумэрэр ахэм зэхашэнным тэркэ

мэхъанэшхо ил. Тиофшэнкі пшъэрьиль
шхъаэу тиэр Адыгейим ис нэбгырэ
пэчь щылекі-псэукэ дэгүү фызэхэ-
тцэнир ары. Республикаем изэхъокын-
гъэхэр сэкъатныгъэ зиэхэм яфэ-
ныкыонгъэхэм адиштэнхэм тыпиль.

Хэгъэгум и Президентэу Владимир
Путиным зэрэхигъэунэфыкыгъэу, «ар
тишъэрьиль лъаплэу щыт», — къыуагъ
Къумпыйл Мурат.

Адыгейим и Лышъхъеу къызэрэхигъэ-

щыгъэмкіэ, щылэнгъэм ильэнныкъо-
шхъаэхэр сэкъатныгъэ зиэхэм атгэ-
псыхъаагъэх. Къэралыгъо программэхэм
адиштэу ильэси 7-м къыкіоці сомэ
миллион 240-м ехъур кызфагъэфедэ-
гъях, социальнэ инфраструктурэм ипсэ-
олыи 158-р шапхъэхэм адиштэу зэтыра-
гъэпсыхъагъ.

Сэкъатныгъэ зиэхэм іэзэгъу уцхэр
алэкіэхъэхъэхэнхэм, санаториехэм,
курортхэм къащяэзэнхэм, ыофшэн къа-
фэхъотыгъэнным лъашэу анаэ тигъэ-
тэти. Общественнэ организациехэу сэкъат-
ныгъэ зиэхэм іэзэгъу афэхъухэрэм
гусэнныгъэ адьрял.

«Аш фэдэ организациехэм тэри
іэзэгъу тафэхъу, Адыгэ Республикаем
иминистрэхэм я Кабинет илэпчэгъэ-
нэ фонд щыщ мылькур ахэм яофы-
гъохэм язшшохын пэлтэгъахъэ. 2019-
рэ ильэсим кынчегъэхъагъэу соци-
альнэ ыофшабзэхэр зезыхъэрэ мы-
коммерческэ организациехэм мэ-
хъанэшхо зиэ проектхэмкі грантхэр
къаратынным тегъэпсыхъэгъэ зэнэкъо-
күхэр ильэс къэс зэхэтэшэх. Гъэрэ-
клюпагъэ грантхэр сомэ миллионы 5,
гъэрекло сомэ миллионы 10, мыгъэ
сомэ миллионы 15 хүүтэгъэх. Аш
нэмькіу президент грантхэм я Фонд
щыщэу сомэ миллионы 9 мыгъэ
кытэкіэхъагъ. Ильэс къэс аш фэдэ
мылькур джы къатлупчызэ ашыщ.
Гүхэль шхъаэхэр сэкъатныгъэ зиэхэм
щылекі-псэукэ дэгүү ягъэхъотыгъэ-
нэйр ары. Тапэкі общественнэ орга-
низациехэм тишүагъэ ядгээкыщт»,
— къыуагъ Адыгэ Республикаем и
Лышъхъеу.

Къумпыйл Мурат кіэлэгъаджэхэмий,
социальнэ къулыкъухэм яофышхэмий,
сэкъатныгъэ зиэхэм іэзэгъу афэхъурэ
пстэуми «тхъашуугъэпсэу» ариуагъ.
Нэжүкм нэбгырэ 10-мэ сомэ мин 50
зырыз шхъафтынэу аратыгъ.

Гъэсэнгъээрэ шэнгъээрэ альэны-
къоцээхъэхэр зэрилхэм фэш
Коцхъэблэ районым щыщу Бэджэнэ
Риммэ, литературэмрэ искусствэмрэ
альэныкъоцээхъэхэр зэрашыгъэ-
хэм фэш Мыекъопэ районым щыщ
Данил Семчуковым, Коцхъэблэ районым
щыщ Зехъоху Нуриет, Тэхъутэмькье
районым щыщ Хъаклэцыкly Mae, Мые-
къуапэ дэс Богдан Одинцовын, техни-
ческэ, народнэ творчествэм альэны-
къоцээхъэхэр зэрилхэм фэш
Мыекъуапэ дэс Светлана Зайцевын,
физическэ культурэмрэ спортымрэ
гъэхъагъэхэр зэрилхэм фэш Мыекъуа-
пэ щыщ Инна Кубиткинамрэ Юлия
Башмаковамрэ, общественнэ ыофшэн-
нимкі гъэхъагъэхэр зэрилхэм фэш
Мыекъопэ районым щыщ Валентин
Шадринымрэ Шэуджэн районым щыщ
Хъакурынэ Фатимэтрэ АР-м ишүхъаф-
тынхэр афагъэшьошагъэх.

АР-м и Лышъхъеу ипресс-къулыкъу

Ныбджэгъу лъаплэхэр!

Тыгъэгъазэм и 6-м кынчегъэхъагъэу и 16-м нэс фэгъэктэнэгъэ зиэхэм тигъэгъу уахътэр Урысы-
ем и Почтэ зэхешэх. Мы уахътэм тигъэзетэу «Адыгэ макъэр» сомэ 794-рэ чапыч 52-кіэ къиштүхы-
кын штульэцкыщт. Аш индексыр: П 4326-рэ.

Гъэзетэу къиштүхыкырэр къихъашт 2022-рэ ильэсим иапэрэ мэзихым къыштүкүлэцт.

Ныбджэгъухэр, шъукиатх лъэпкъ гъэзетым!

Министрак! Эм нэйасэ фашыгъэх

Видеозэпхыныгъэ шыкIэм тетэу щыIэгъэ зэIукIэм Урысыем хэгъэгу клоцI 1оффхэмкIэ иминистрэу Владимир Колокольцевым тыгъусэ Адыгэ РеспубликаI и МВД щылажьэхэрэр нэгъусэ фишыгъэх пэцакIэм – полицием иполковникэу Олег Безсмельнициным.

Мы юфтьхъабзэм хэлэжьаг
Адыгейм и Лышьхъэу Къумпъыл
Мурат.

Джаш фэдэу аш хэлжэхгүйцэх Адыгэ Республиктэм и Апшьэрэ хыкүм итхъаматэу Шумэн Бай- зэт, Адыгэ Республиктэм и про- курорэу Игорь Шевченкэр.

лицием и полковнику Олегу Безсмельницыну Урысые Федерацием и Президент и Указу N 678-р зытетэу 2021-рэйльэсүм шэкюгъум и 29-м кындыктыгъэмкэ Адыгэ Республикаем хээргү клоц Iофхэмкэ иминистре Iэнатэ Iуагъэхъяа. Ыпеки ар Урысые Федерацием и МВД Краснодар краимкэ и ГъэорышиланIэ наркотикхэм якъегъэклокын льыппльэгъэнимкэ и пэшэ Iэнатэ ылыгыр.

Урысыем хэгъэгу клоц! Иофхэмкэ иминистрэ кызыгушы!Эм анахьэу ынаа зытыргытгэтийгэр Урысыем и Президентуу Владимир Путиным ведомствэм ыпашхъэ кыригъяуцогъэ пшэрыльхэу анахь мэхъанэшхозилэхэм язэшлхын ары. Цыфхэм ящынэхончьягъэ, гьогухэм къатеххуухъэрэ тхъамыклагъохем, наркоманием, къольхъэ тын-ыыхынны апшүүклөрэ бэнэнгтээм ыкын экономикэмкэ бээджэшлгээ зэрахъэхэрэм яхыгъэ Иофыгъохэм анэммык!Эу информационнэ технологиехэмкэ бээджэшлгээ зэрахъэхэрэм

ябэнэжыгъээним мэхъянэшго зэрийлээр къыхигъэшыгъ. Аш нэмькүйүү цыифхэм ялъээ тулыльхэм тоф адашээ зыхыукэ хэзьэгу клоц! тофхэмкэ къулыкъухэм пышэдэктэжээ ахыырэм зыкьы-зэрийтэйрээр, цыиф жъугъэхэм хабзэм икъулыкъухэм фыщыты-күйүү афыряйлэштыр аш епхыгъээу зэрэштыр къыхагъяшыгъ.

Адыгейим и Лышхъэу Къум-
пъыл Мурат Олег Безсмельни-
цыным фэльзяуга ыпашхъэ ит
пшъэрьлъхэм язэштохынкіэ
гъэхъяльхэр ышынхеу. Республи-
кэм и Лышхъэу къызэрэхи-
гъэшыгъэмкэ, Адыгейр хэгъэгум
ишъольыр анахь рэхъватхэм
зыкіэ ащищ, цыиф лъэпкъ зэфэ-
шъхъафхэм къахэкыгъэхэм ыкіи
дин зэмиллэужыгъохэр зылэ-
жыхъэрэм зэгурьыоныгъэ азы-
фагу иль, арышъ, а зыпкыты-
ныгъэр къэухъумэгъэн фае.

Адыгейим щыпсэухэрэм яфитыныгъэхэр укъуагъэ мыхъунхэм пае республикэм ихэбзэ къулыкъухэм ыкъи хабзэу щылэр мыукутъээнэм фытегъэспсыхъэгъэ къулыкъухэм язэдэлжээгъэ-зэгъусэнгъэу щылэр хуягъэр укъуагъэ зэрэмыхъуштыв ицыхъэ зэрэтельтыр республикэм и Лышхъэ къыуагъ.

*АР-м и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу*

Мыжъобгъу къыфызэIуахыгъ

Адыгэ къэралыгъо университетым иапэрэ ректорэу, тарихъ шлэнгъэхэмкіэ докторэу, профессорэу Хъутыжъ Кимэ зыщыпсэущтыгъэ унэу Мыекъуапэ дэтым мыжъобгу къышыфызэуахыгъ.

Іофтхъабзэм къыщыгушылагъэх Адыгэ
къералыгъо университетым иректорэу
Мамый Даутэ, шлэнгъэмкэ ыкчи гъэ-
сэнгъэмкэ министрэу Клэрэщ Анзаур,
Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я
Совет итхъаматэу Джарымэкъо Азмэт,
Адыгэ Республиком и Къералыгъо тे-
лерадиокомпание «Адыгейим» журна-
листэу Тэу Замирэ, Адыгэ къералыгъо
университетым иректорэу ильэсыбэрэ
Іофышэгъэ Хъунэго Рэштыдэ, Хъутыжъ
Кимэ ышнахыхъязу, Іофтшэнным ивете-
ранэу Азмэт.

Кимэ щыләнгъэ гъогу шағын кыкльгүй. Комсомолым йошшылар щыригъажын шыф шарынъ хүргүз. Алыга къез

ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Рэзэныгъэшхо хэлъэв

Сэкъатныгъэ зи|эхэм тыгъуасэ я Дунэе мафэу щытыгъ.
Аш тэфэу тыгъэгъээ мазэм иапэрэ мэфиш! ахэм
афагъэшьуашэ.

Сәкъятныгъэу іәмкіл апәрә күпым хахьэу, мысатыу организацеиу «Социаль-нә-хәбзә, культурнә ықиң гъесенгъэ проектхәу «Инва-Форум» зыфилохәрәм ялаштшы Элеонора Халатовам зықыттығылғызагъ Адыгейим и Лышшыхъэу Къумпыйл Мурат Іәпшыләгъью къаригъякырәмкіл рәзэнныгъэ гүшүләхәр тиғъезет инәкүбтөхәм къашыриотыкы шлоигъью.

«Лъйтэнэйшъэу зыфесчээ Мурат Къэралбый ыкъор! Сэкъатныгэ зиэхэм афэгъэхъигээ мэфипш уахътэу дунаим щихагъэунэфыкырэм къыриубытэу сугу къыздеу «тхъауегъэпсэу» къыуасломэ сшоигыу япсауныгъэкэ амал макіэ зиэхэм унаэ зэратебгъэтээрэм, шлоу афапшэрэм алае, ахэм ясоциальнэ-хэбээ дунээтетыкіэ ыкін ящылакіэ нахьышу хъуным тегъэпсыхъэгъэ юфэу пшіэрэм фэш. Уфэлазэу, хэшүкі фыуилеу уилоф зэрээшшопхырэм иштуагъэкэ щыэнэйшъэм ильэнэйкуабэмэ къащыхъурэ гумэкыгъохэр дэгъэзыжыгъэ, тызкіхъопсырэр пхырышгъэ мэхъу. Псауныгъэ пытэ уилеу гъэхъагъэхэр джыри пшынхэу, шлоу щыіэр зэкіэ къыбдэхъунэу сыкъыпфэльяо! Лъйтэнэйшхо къыпфэсэшы. Элеонора Халатова», — къышцело рээзныгъэм.

A black and white head-and-shoulders portrait of a middle-aged man with short, light-colored hair. He has a serious expression, looking directly at the camera. He is wearing a dark suit jacket over a white collared shirt and a patterned tie. The background is plain and light-colored.

1935 - 2010

В этом доме с 1976 по 2010 гг.
жил видный государственный
деятель Республики Адыгея,
доктор исторических наук,
профессор,
Первый ректор
Адыгейского государственного
университета

Ким Кансаович Хутыз

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет – Хасэм иятфэнэрэ зэхэсигьо 2021-рэ ильэсүм тыгъэгъазэм и 6-м залуагъаклэ. Иофыгъохэу зытегущыи ёштхэм мы къык! ёлтыклохэрэр ахагъэхьагъэх: законопроектхэу «Адыгэ Республикаем 2022-рэ ильэсүмкэ ыкы 2023-рэ, 2024-рэ ильэс чэзыухэмкэ иреспублике бюджет ехылылагь», «Адыгэ Республикаем шлокл зымыи медицинэ страхованиемкэ 2022-рэ ыкы 2023 – 2024-рэ чэзыухэмкэ и Чыпилэ фонд ибюджет ехылылагь» зыфилохэрэм аперэрэу ахэплъэгъэнир, Адыгэ Республикаем и Законхэу «Зыныбжь хэктотагъэхэу ыкы сэкъатныгъэ зиэхэу зышхьэ инфэо-фашишхэр зымыгъеэцк! ёкышишхэрэм ыпилэгъу афэхъурэ унагъохэм яхылылагь», «Муниципальне районхэмрэ къэлэ койхэмрэ чыпилэ зыгъэорышишнэмкэ якулыкъухэм цыфхэм медицинэ ыпилэгъу ятыгъэнэмкэ яполномочиехэр зэргээцаклехэрэм ехылылагь», «Урысие Федерацием щыпсэурэ цыиф лъепкъхэу Адыгэ Республикаем исхэм якультурнэ кэн къэухумэгъэнэмкэ, зэльяяшшэгъэнэмкэ юфыгъохэу къэуцуухэрэм язшшохын ехылылагь», «Адыгэ Республикаем икъэралыгъо мыльку приватизацие шыгъэнэмкэ 2020 – 2022-рэ ильэсхэм ательяйтэгъ Прогноз планым ехылылагь» зыфилохэрэм ятонэрэу ахэплъэгъэнир ыкы нэмьк! юфыгъохэр.

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм изэхсэыгъо Жуковскэм иурам тет унэч N 22-м хэт Залышхом пчэдйжым сыхъатыр 10-м шаублэшт.

Адыгэ Республикин и Къэралыгъ Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Дышъэк! Хыабидэт Кимэ ыпхъум иғъонэмисэу идунаи зерихъожыгъэм фәш! Къэралыгъ телерадиокомпание «Адыгейим» илофышэхэр ыпхъоу Бэллэрэ штаты Къасбара ишкүчтүлесем афтия саныж.

Сомэ миллиарди 100 джыри пэIуагъэхъащт

УФ-м и Президентэу Владимир Путиним жы хуугъэ унэу зэхэоным нэсыгъэхэм ачлэсхэр гъекошыгъэнхэм фэгъэхыгъе къэралыгъо программэр шъолырхэм зэращыпхыращырэм льешу ынаа тет. Субъектхэм япащхэм зэлукэгъоу адыриэхэрэм апэу къашилэтырэ тофыгъохэм ар аышц.

УФ-м и Премьер-министрэу Михаил Мишустиним къызериуагъэмкэ, къэралыгъом ишаа шъээрлытэу къышыгъэр гъэцэктэйгъэнхэм фэшл джыри сомэ миллиарди 100 цыфхэм ягъэкошын мы ильэсэм пэIуагъэхъащт. Аш ишуагъэгъэ, жы хуугъэу зэхэоным нэсыгъэ унэ квадратнэ метрэ миллиониту

фэдизмэ ачлэсхэм посүкэ амал тэрээхэр ялэхъащт, лъэхъаным диштеу ашыгъэ унэхэм ачлаа гъэтэйхъащтых.

Ыныбжь ильэс 3 хуугъэу, ау 8-м шомыкыгъэ къэлэцыкы зэрыс унагъоу зигъот маклэхэм ахъщэ 15-иэгъу мазэ къес афэгъэкогъэнхэм къэшакло фэхъуагъэри Владимир Путинир

ары. Постэумки сомэ миллиард 305-рэ аш къэралыгъом пэIуагъэхъащтых. Джыри, Михаил Мишустиним къызериуагъэмкэ, сомэ миллиардихым ехъу аш пае бюджетым къыхахъащт.

Президентым ишшээрлытэе мы къэралыгъо 15-иэгъур зэраатыщт шапхъэхэри агъэлэхъащт. Унагъом къылэхъащт

зыфэдизыр къыдэлъятаагъэу джы ар фагъэнэфэшт, къэлэцыкылур зэрыпсэун ылъэкыщт ахъщэ

анаа маклэу ар зэрыс субъектым щагъэнэфагъэм е аш ипроцент 75-рэ фэдиз ратыщт.

Къэлэцыкъухэми ахальхъанэу рагъэжъэшт

УФ-м псауныгъэм икъэухъумэнкэ и Министерствэ къызэритыгъэмкэ, «COVID-19-м» пэшшуеклорэ вакцинэу къэлэцыкъухэмрэ 15-иэгъэзэ мазэм и 15-м ыуж ахальхъанэу рагъэжъэшт. «Спутник M» аш зэрджаагъэр.

Итхахъохэм коронавирусыкээр зиэхъэр арь къин зылъэгъуухэр. Зэпахырэ узхэм ялээрэ врачэу, «Инвиро-Сибирь»

зыфыорэ медицинэ компанием ишаа Андрей Поздняковым мы вакцинэр ахэм ахальхъаным зыпари щынааго хэмийтэу арь къызэриорэр.

Вакцинэм иетыгъоу нахъижхэм ахальхъэрэм нахь итхахъохэм афагъэхъазырыгъэр фэдитфыкэ нахь маклэу арь министерствэм къызэрэшцаагъэр. Ар тэрээз ыкли шуагъэхэлэу елтытэ инфекционистым. Къэлэцыклоу псауныгъэ зиэлэ иммунитет нахь пытэштэу ыкли, етгъээр цыкдли, антителаэр къытыштэу арь къызэриорэр.

Джааш фэдэу ильэс 6-м зынбжь шокыгъэ къэлэцыкъухэм ахальхъащт вакцинэри ушэтийхэм афагъэхъазырэу министерствэм къытыгъ. Аш иетыгъоу нахъижхэм ахальхъэрэм нахь

фэдипшыкэ нахь мэкштэу арь эпидемиологиемрэ вирусологиемрэ я Гупчэу Гамалей ыцэ зыхырэм ишаа Александр Гинцбург къызериуагъэр.

«COVID-19-м» пэшшуеклорэ вакцинэр нахъижхэм ахэлхъэгъэнхэм непэ къызэнэсигъэм дэзмыгъаштэрэ бэ. Аш укынкырыкылум, къэлэцыкъухэмрэ Итхахъохэмрэ привикэ шыгъэнхэм рэхъатэу къызэрэмызэгъыштхэр нафэ къэхь.

Андрей Поздняковым аш фэдэу привикэ пэшшуеклохэрэм зактыгъизэштэ, ар зэрэмытэрээшт къыкгэштэхь.

— Икъыб къэралхэм ащаахальхъанэу рагъэжъагъ. Ахэм якъэлэцыкъухэр агъэлэнхэу ыуж итхэп ныа... Вакцинэхэм анэмийк хэкыгээштэ мы уахътэм

щылэп. Арышь, ны-тихэр аш егупшигъэнхэ фае, — къыуагъ аш.

Физиопульмонологиемкэ ыкыл эзпахырэ узхэмкэ Лъэпкь медицинэ ушэтийлэ Гупчэм ишаа игуадзуу Вадим Тестовын зэрилтийрэмкэ, вакцинэр нахь чанэу зыхарагъэлхъагъэу, зынбжь ильэс 18-м шокыгъэу къэралыгъом исым ипроцент 70 — 80-мэ яиммунитет агъэпштагъэу щытыгъэмэ, вирусым ияплэнэрэ «къэлэцыкъу» тхъамыкъагъоу къыздихъырэр нахь маклэ хууцтгъагъэ. Вакцинэм цыфым иммунитет къезитырэ клеткэхэр нахь чан ышыхэу, ахэм кочлэшхо ялэу узыр къэзыхъихэрэм ябеныхъэу арь къызэриорэр.

— Вакцинэр зыхэтльхъан фае, аш ухынрэхъынэни щытэп. Джааш фэдэуи пандемиер щэлэфэкэ ревакцинации зэкэми тшын фае. Нэмийк хэкыгээштэ тиэп, — къыуагъ аш.

Хэутынным фээзигъэхъазырэгъэр ХҮҮТ Нэфсээ.

Быслымэн диныр, щылэнгъэр

ШыкIэшIухэр къагъотых

Темир Кавказым щыпсэурэ быслымэнхэм яофхэр зыгъэзеклорэ Гупчэм имуфтийхэм язэлукэ Мыекуюапэ щызэхашагъ.

Адыгэ Республиктэй Краснодар краимрэ ямуфтий иапэрэ гуадзэу Хууцт Азэмэт зэхахъэр зэришагъ. Яофхэрэхээр къафэгушуагъ Адыгэ Республиктэй яофхэмкэ, 15-иэгъиб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэгъухэм адьрялэ зэпхыныгъэхэмкэ ыкли къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет итхаматэ игуадзэу Константин Щербаковыр.

Ти Лышхъэу Къумпыл Мурат, Правительствэм быслымэн диныр зылэжьхэрэм зэпхыныгъэу адьрялээр зэрагъэштэрэм Константин Щербаковыр къылкырыкызэ, щылэнгъэм изэхъокыныгъэхэр зэригэшшагъэх. Хабзэм икуулкыуштэхэмрэ динлэжхэмрэ зэгурьононыгъэхэр ахельтэу ямурадхэр зэрагъэцаклэхэрэм шуагъэу къыхырэр тинэрилтэгъ. Мамыр щылакээр Республикэм щэптийтэ.

Мыекъолэ администрацием политичесэ партиехэм, общественэн зэхахъэхэм яофадэшлэгъэнхэмкэ иотдел ишаа Владимир Алтуниныр зэхахъэм къыщыгушыагъ. Къэлэ администрациер дин зэфэшхъафхэр зылэжхъэрэм 15-иэгъу зэраатэхъурэр, зэгурьононыгъэхэр ахельтэу яофшлэн зэрэлтэгъялкуатэрэ аш хигъэунэфыкыгъэх.

Інэх хуураем къыщаалэтыгъэ яофыгъохэр Адыгэ Республиктэй, Краснодар краим ябыслымэнхэм язэпхыныгъэхэр гъэптийтэхэнхэм хэхүлэгтэгээ. Урсынэм испльам шынгъэмкэ, гъэсэнгъэмкэ ыкли культурэмкэ и Фонд икъутамэу Темир Кавказым щылэн яофхэр нахьшылоу зэхэшгээхэм, 15-иэгъу етгъээним афэгъэхъыгъэу зэхахъэм къыщыгушыагъэхэр философие шынгъэмкэ докторэр Шыао Асфар, тарихъ шынгъэмкэ

кандидатэу Мэшылэ Руслан, юридическэ шынгъэмкэ кандидатэу Шыаукю Ибрахим.

Фондым икъутамэу Темир Кавказым щылэн иныбжыкэ клубэу «Кавказ изэкъошнгыг» юфыорэм ишаа Тхарькохъо Аскэр зэхахъэр зэрэкштагъэр, шынгъэлэжхэр зэгъэфагъэу къызэрэгүштэгъэхэр ыгу риҳыгъ. Иофшлэн щылэнгъэм диштеу зэхищэним фэшлэзүкэгъоу Мыекуюапэ щылакээр шуагъэ къекштэу ылъытагъ. Мы клубым изэлукэ 15-иэгъу мазэм Республиктэй щылакэ. Аш унашьоу щаштагъэхэр щылэнгъэм щагъэцэлхэмкэ динлэжхэр оптийтэу ялэмкэ зэхъожых, амалыкэхэм альхэхъу.

Дагыстан, Чечэним, Къэрэшшэ-Щэрджэсэй, Ермэлхъаблэ, Къэбэртэе-Бэлькъярим, Къалмыкым, Адыгейим, Темир

Осетиет — Аланием, нэмийкхэм ядинлэжхэр зэхахъэм къыщыгушыагъэх.

Анахьэу тшохгэшлэгъононгъээр Къалмыкым быслымэн диныр зэрэшалэжьэр арь. Къэбэртэе-Бэлькъярим, Къэрэшшэ-Щэрджэсэй, Дагыстан къарыкыгъэ быслымэнхэр Къалмыкым щэпсэх. Дагыстан, нэмийкхэм ялтыклохэр Къалмыкым къуагъэх, быслымэнхэм яофхэм язьтэгээштэгъэх. Гупчэм зэхашагъэх, диныр зылэжьы зыштохьохэм Къалмыкым ихэбзэ къулыкштэхэр пэриоху къафхэхъэхэп, яшуагъэ къараагъэгъигъ.

Ахъмэд Надырбоговыр, Сайд-Хасан Мусхаджиевыр, Георгий Нехаевыр, нэмийкхэр зэхахъэм къыщаалэтырэ яофыгъохэм яхылгагъэх къегущыагъэх. Шыольтыр зэфэшхъафхэм ялтыклохэр Адыгэ Республиктэй ёнтыгъононгъээр зэрэшлэгъэхэр хагъэунэфыкыгъ. Зэлтыгъэсэй амалэу ялэу нахьыбэ хуугъэу, быслымхэм къафэрэзхэр хуаклэхэр гъогу тэхважыгъэх.

САХЫДЭКЬО Нурый.

Хъабидэт...

Мы мафэхэм адигэ журналистикэм чэнэгъешхо ышыгь — Дышъэк! (Бзэджэжъыкъо) Хъабидэт тыгъэгъазэм и 2-м игъонэмисэу идунай ыхъожьыгь.

Ильэс 27-рэ Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгейим» Хъабидэт щылэжьагь. Сымэджагь, ау икэсагъэп ащигугу ышынэу. Сыд фэдизэу изытет хъыльзами, зы гуклае горэ илэми, телевидением къызыкъою, иофшэным зыритыгъэу къэтынир тырихэу е монтажым ёылэхъука, зыгъэгумэкъирэ иофыгъохэр зэкэ щыгъупшэжъыщыгъэх. Джаш фэдизэу иофшэн икэсагь. Нэгу зэлухыгъэу, гүшүэ дахэр ыпэ итэу къытпэгъо-къыщтыгь. Сыд фэдэрэ учпэ иофшэнымкэ ёфбэзэгъэми, ау сидми джэуап къытхъыщтыгъэх. Къэлэмэрэ тхъапэрэ къышти, иофшэным узрекъолен фэе лъяныкоо ылъэгъухэрээр зэхигъэуону фежъэштыгь. Режиссерыгь ёыки журналистыгь. Творческе проектхэм иоф адишэнир икэсагь. «Ухазыра?», «Къэлэм лъэж», «Театрэр — сиццыэнэгъ», «Тарихын ишъэфхэр» — къэтын зэхэт пчыагъэ хъурэмэ адэлэжьагь. Тиадыгэ тхаклохэм, усаклохэм къэтын гъэшгъонхэр афишыщтыгь. Игушыэ псэм нэсыщтыгь, ымаикэ тынчэу, рэхъатэу, шъабэу усэхэм къяджэштыгь. Литературнэ къэтынхэр сэнаущыгъэ ин хэлэу зэришыхэрэм пае Дышъэк! Хъабидэт культурэмкэ АР-м и Министерстэв Төүцожь Цыгъо ыцэ зыхырэ медалью къифигъэшьоштагь. Апэрэ музыкальный клипэу Адыгэ телевидением ёытырахьгъэхэм, радиопроект зэфэшхъафхэм, телешоухэм ягъэхъазырын исэннаущыгъэ къяхэшэу иоф адишлагь.

«Адыгэ хабээр» зыфилорэ телевизионнэ къэтын къэлхэм ярежиссер. Къэралыгъо тынхэр къэзылэжъыгъэ телевизионнэ проект инхэу «Си Адыгей», «Джэнэкъо», фильмхэу «Адыгэ цыер», «Нартхэр», «Адыгэ шхынхэр» зы-

фиохэрэм режиссерэу журналист зэфэшхъафхэм иоф ашидишлагь. Аужырэ иофшэгъэ инэу телепроектэу «Нартхэм ялэгъупэ хъалэмэт» зыфилор авархэм ашищэу ёыки режиссерэу зыхэлэжъафхэмкэ ёштыхъуцэ лъаплэу «АР-м и Лышхъэ журналистикэмкэ и Премие илауреат» зыфилорэр къифагъэшьоштагьагь. А проектыр Хъабидэтрэ сэрырэ зэдэшьагьагь.

Хъабидэт телевидением иофышэхэмкэ ёштыхъуцэ Галия, Габи...

Гале иоф дашэу нахь благэе уфэмыхъуир амал зимыиэу ёштыгь. Видеоинженерми, операторми, журналисти икъолэкэ шъхъаф къафигъотыщтыгь. Пстэуми апэу иофым ишылпкъэу зэрекъулэрэм угу ѿшфыщтыгь. Зэпнууто имыиэу монтажым — къэтынхэм язэхэгъэуон — пчэдйжым фежъети, пчыхъэм къычэкъижъыщтыгь.

«Нартхэм ялэгъупэ хъалэмэт» зыфилорэ проектым тидэлажье зэхъум, лэгъупыр къызщычахыжъыгъэ лулашхъэ ѿштхынэу археологэу Тэу Аслын тигъусэу Улапэ тыклогъагь. Чылпэ зыгъэоришэжъыплем ишащэу ашигъум иоф ѿшшыщтыгъэ Губбжэкъо Тимур техынным изэхэшэнкэ юлэгэштэй къытфхэхъугъагь. Чылэм дэс нахыжхъэр, Адыгэ Хасэм илъыклохэр иоф ѿшшыщынэу дгъэнэфэгэе чылпэ къыщычахыжъуогъагьэх. Ахэм пстэуми чэзыучээсуу якъуалээ, камерэр зыхагъанэкэ шъхъадж къытотштыр в къытгээльгъоштыр, нахь анаэ зытырагъэштыр Гале къариложыщтыгь. Шъхъэклифэ хэлэу адэгүштэштыгь, кадрэм игъэпсын, тирахы зыхыкэ къэлэгъоштим мэхъанэшхо аритыштыгь, ныбжыкъуухэм, остыгъэм иоф адишэнир икэсагь. Анахь

гъэ Тэу Аслын къыфытеу, ядэжь тыригъэблэгъагь. Техин шъхъаэхэр тыухыгъэу, тывшыгъэ хъазырэу, тыклюжынми тыкъэнэцьыщтыгь нахь мышэми, нахыжъеу тезгъэблэгъагьэм ыдэжь тыдэмыхъаныр къедгъэкъуугъэп. Гъэзэуат къэлапчэем ытэу къытпэгъокыгь. Щагум тызэрдахьэу сэнэшхъэ бгъагъэм ычэгь хатэм къыхахыжъыгъэ къэххэр чэлхэу Гале зельэгъум, нэпльэгъо къысайдзыгъэмкэ къызгурлыгъ — а чылпэ Гъэзэуат ѿштхынэ. Аш фэдэуи хъугъэ. Зэрэпшыгъэри ѿшгъупшэжъыгъэу Тэу Аслын эрэгээдээрэ сэнэшхъэ бгъагъэм ычэгь Гале къыщызгүйгээтихъэхи, зэдэгүштэхээ ѿштхынэ. Нартмэ ялэгъупэу Улапэ къычычахи тыгъэкъокыплем ѿшгъупшэжъынэу къэххэр чэлхэу Гъэзэуат тхээлэу къышыгъагь. А тхээлэу фильмын икэхүз зэрэштын фаемкэ Гале джэндэжэш илэгъагь. Нэүжүм Москва тызэдакуи, тыгъэкъокыплем ѿшгъупшэжъыгъэу лъэпкъхэм яискусствэкэ Къэралыгъо музееу Москва дэтым ильэс пчыагъэм чэлхэу Адыгэ чылгум къыгъээжъынэу къэххэр чэлхэу Гъэзэуат тхээлэу къышыгъагь. А тхээлэу фильмын икэхүз зэрэштын фаемкэ Гале джэндэжэш илэгъагь. Нэүжүм Москва тызэдакуи, тыгъэкъокыплем ѿшгъупшэжъыгъэу лъэпкъхэм яискусствэкэ Къэралыгъо музееу Темир Кавказ къутамэу Мыекъуапэ дэтым къычэуцожыгь. Ар зишүштагъэхэм ашиш Дышъэк! Хъабидэти.

Тиофшэгъу лъаплэу Гале зэрэхэмтыжьыр джыри тшшошь хурэл. ымаикэ, иусэ къеджакэ зэхэхтырэм фэд. Тетхагъэу илэхэм тядэлүжы, тяплыжы. Бзылхыгъэ дахэу, ныбжыкъиэу тхээзгээгээ тигу цыкъу ешы. Ишшашааэу Бэллэрэ иклалэу Казбекрэ, иахын-благъэхэм тафэтхъаусыхэх. Тигу шүкъээ къинэшт, Тхэм джэнэт лъаплэ къырет.

ТЭУ Замир.

Чылпэ къызэрыкъоми Гале зы хъалэмэт шыкъэ горэ къифигъотыщтыгь.

Нарт лэгъупыр къычахи зэхъум, 1980-рэ ильэсхэм Улапэ зэпнитеу ѿшкэ къычэтийкынхэм ѿшхъэкъэ ахэтгээ, археологхэм яофтшэн зылгэтуу тигу, чылэм ѿш нэхынхэу Нэфыш Гъэзэуат фильмыр тетхы зэхъум тигу-къэнэу тинаасып къыхыгъагь. Адыгэ телевидением иофышэхэм Улапэ зэрэдэтхэр, зэрэштырахырэр зешэм, тигусэ-

Республике гъэзетэу «Адыгэ ма-къэм» иофышэхэм лъашэу гухэкли ашхыгъу Дышъэк! Хъабидэт игъонэмисэу идунай зэрихъожыгъэр. Щы-мышэжым игупсэхэм тафэтхъаусыхэх, дунаим ехыжыгъэм джэнэт лъаплэр ѿштхынэу тыфэлъало.

Адыгэ къэлэгъэдэжэ училишир 1985-рэ ильэсхэм къэзыуухыгъэхэм, ишшэшэгъэу деджагъэхэм гукъэошхо ашхыгъу Дышъэк! Хъабидэт дунаим зэрехыжыгъэр. Хъабидэт ибын-унаагь фэтхъаусыхэх, къэнагэхэм псаунсыгъэ яэнэу афэлъало.

Искусствэм ицЫфхэр

ИшIушIагъЭ хэль мамыр псэукIэм

Урысыем ильэпкь Иепэласэу, Адыгэ Республикаем культурэмкэ изаслуженнэ юфышэу, республикаем итын анах ляаплэу медалэу «Адыгейим и Щытху-зехъэр» зыфагъашошагъеу, Урысыем иобщественне организациеу «Мамырныгъэм и Лигэ» икутамэу Адыгэ Республикаем щылэм илауреатэу, музеим исурэтыш-модельерэу Стлашью Юрэ ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхүүгъэм фэгъэхыгъеу тхыльшишоу кыфыдаагъе-кыгъэм ильэтегъеу зэхашагь.

Тызэфешэ

Музейм ипащэу щытыгъеу Кушью Нэфсэт тхыльым кыдаагъэхъащхэр угъоингъэнхэм кэшакло фэхъугь. Адыгэ Республикаем ляепкь юфхэмкэ, Иэклий къэралхэм ашылсаарэ тильэпкъэгъухэм адиряиэ зэпхынгъэхэмкэ ыкчи къебар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет мылькукэ Иэпилэту кыфэхьи, сурэтхэр зидэт тхыльеу шьо зэфэшхылафхэмкэ гъекэрэлкагъэр Мыекуапэ дэт тедзаплэу «Качествэм» кыщыхаутыгь.

Музейм иофишшэу Шхъэлэхъо Светланэ тхыльым гъэпсыклиу илэм зэхахъэм кыщытегу-щылагь.

Комитетэу зыцэ кьетуагъэм итхаматэу Шхъэлэхъо Аскэр, Къокыпэм и Къэралыгъо музей ипэшэ шхъаэу, тарих шэнгэхэмкэ докторэу А. В. Седовыр, Мыекуапэ дэт музейм ипащэу щытыгъе Н. З. Кушью зэхэшэкло купым хэтхэу рагъэжъэгъе юфыр лягъэктогтагь.

Музейм ипащэ игуадзэу Сулейманова Фатимэ проектым дэлэжьагь, тхыльым ипэублэ гущылэ ытхыгъ, нэмийг зэхэшэн юфыгъохэр зэшүихыгъэх.

Тхыльыр сурэтхэмкэ гъекэрэлгъэнэм фэшл Стлашью Юрэ ышыгъе адигэ шуашэ-

хэр Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо академическэ къэшьокло ансамблэу «Налмэсэм», нэмийг хэм яартистхэм къэгъэльэгъон юфыгъохэр узынэпашу зэрахьагъэх.

Шхъэлэхъо Светланэ изэфэхьысыгъхэм ашыхигъэунэфыкыгь тхыльым тарих мэхъанэ илэу зэрэшччытагь.

Адыгэ Республикаем и Лышихъеу Къумпый Мурат тхыльым ипэублэ гущылэ кыщыхигъэшччыгь ильэсипш пчагъэхэм Стлашью Юрэ ыгу етыгъеу ляепкь искусствэм зэрэдэлжьагъэр. Сэнаущыгъеу аш хэлъыр иофишшагъэхэм къаалатэ.

Творческэ юфшланлэу «Ошадэм» иартистхэм Стлашью Юрэ ышыгъе шуашэхэу «Щэргджэс Вашингтоны», Михайл Черкасскэм фэгъэхыгъе шуашэр, адигэ саехэр, нэмийг хэри кагъэлэгъуагъэх, ляепкь къашшохэр къашыгъе.

Артистхэр дахэм идэхэжьэу фэпагъэх, ляепгүпхъэх. Хульфыгъэхэр ляаплэклэ зыщухэ-

хэ, къашьом гупшысэу хэлъыр нахь игъэктогтагъеу къызэуахы, лыгъэм ишапхъэ гукэ ухащэ. Пшъашъэхэм ясаехэр къэралыгъ, пчэгур тэлкү зэжкуюими, ляепкь искусствэм идэхагъе шуашэр ляепгүпхъэу зэрахьан зэральэкырэм уагъэгүшшо, уильэпкь урэгүшшо.

Тарихъым фэлажъэ

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм итамыгье ляаплэу «Закон. Пшъэрэль. Цыфыгъ» зыфилорэр къызфагъашошгээ Стлашью Юрэ фэгъэхыгъе гущылэ фабэхэр зэхахъэм кыщыаагъэх. 2011-рэ ильэсэм кыщегъэжьагъеу адигэ шуашэм и Мафэтиレスплике щыхагъэунэфыкы. Стлашью Юрэ къызыхуугъэ мафэм төфөу, Ионыгъюм и 28-м мэфэкыр зэхашагь. Урысыем, адигэхэр зыщухэхэрэ Иэклий къэралхэм мэфэкыр ляагэу

Къокыпэм щыпсэурэ ляепкъхэм яискусствэхэмкэ Къэралыгъо музейм и Темыр-Кавказ къутамэ Стлашью Юрэ фэгъэхыгъе зэхахъеу щыкыагъэр Адыгэ Республикаем итарихь шуукэ кыхэнэжьышт.

ащааты, Стлашью Юрэ ищитхуу ащаало.

Адыгэ Республикаем культурэмкэ иминистрэ игуадзэу Кушью Светланэ Правительствэм ыцээли зэхахъэм хэлажэхэрэм къафэгүшшагь, Стлашью Юрэ иофишшагъэ осэ ин фишыгь.

Республикэм ляепкь юфхэмкэ, Иэклий къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъэхэм адиряиэ зэпхыныгъэхэмкэ ыкчи къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет иотдел ипащэу Нэхэе Сайдэ, Урысыем культурэмкэ изаслуженнэ юфышэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу, Иэклий къэралхэм ляепкь къэшьокло ансамблэу «Мыекуапэ инэфыльэхэм» яхудожественне пашэу Нэнэжь Айдэмэйр, творческэ юфшланлэу «Ошадэм» ихудожественне пашэу, Адыгэ Республикаем изаслуженнэ артисткэу, Чэчэнэм искусствэхэмкэ изаслуженнэ юфышшагъо Едыдж Викторие, Урысыем изаслуженнэ врачэу, республике общественне движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцэлкэлэ куп хэту, отставкэм Ѣиээ полковнику Цыкыншо Аслын, Дунэе Адыгэ Хасэм хэтэу, общественне юфышшагъо Мэшффэшу Нэдждэт, ляепкь Иепэлсан, зэнэхъокъхэм щытхууцэ

хэр къащыдээзыхэу Гумэ Ларисэ, искусствоведениемкэ кандинатэу, ляепкь Иепэлсану Къуекко Маринэ, Адыгэ Республикаем изаслуженнэ сурэтышэу, дунэе зэнэхъокъхэм щытхууцэхэр къащызыхыгъеу Хуажь Рэмэзан, фэшхъафхэри ляетгээцом къыщыгүшчагъэх.

Адыгэ Хасэм и Хэсашхъэ, Хасэм игъэцэлкэлэ куп ахэтэу общественне юфхэм Стлашью Юрэ зэрахэлажьэрэ зэхахъэм къышаагъа.

Стлашью Юрэ ышыгъе адигэ шуашэм техыгъе адигэ къашьор «Налмэсэм» иконцертхэм Нэнэжь Айдэмэйр ионыгъюм и 28-м къызэрхъуагъэр, адигэ шуашэм и Мафэ төфөу имэфэк зэрэхигъеунэфыкырэр ары.

Музейм ипащэу, Урысыем, Адыгейим, Ингушетилем культурэмкэ язаслуженнэ юфышшагъо Шээрапцэхэ Аминэт ляетгээцом зэфэхьысыж фишыгъ. Ти Лышхъеу Къумпый Мурат, Правительствэм, искусствэм иофишшагъэм, зэкэ Иэпилэгъу къафэхъуагъэхэм ляэшэу зэрафэразэр къыуагъ. Стлашью Юрэ ляэхъаным итарихь иугъояклоу, искусстввэр дунаим ляагэу щызылыэтэр цыфэу ылтыгтаагь.

Тхыльыр, буклетхэр къыдээзигъэхъэхэм Стлашью Юрэ «Тхыашуэгъэпсэу» къариложыгъ. Мамырныгъэм игъэлтиэн зэрэфэлажьэрэ щытхуу зыхэль юфшэнэу зыфилтыгъэх, иахыилхэм рэзэнгъэу афырилэр игупшысэхэм къащыхигъэшччыгъ.

«Через дизайн к миру. В мире мифов и реальности» зыфилорэ тхыльэу къыфыдаагъэхъэгъэ Стлашью Юрэ аттэхээ, зэхахъэм хэлжьагъэхэм шуухафтын афишыгъ.

Стлашью Юрэ иныбджэгъу нахьыкэхэм ашыщэу Гыыш Султан къызериуагъеу, гум шуукэ къинэжьышт зэхахъэм тигуалыр тыхэлжьагъ.

Уитхыль дунаим шуукэ щашэ, зыфхэм альээсэ. Опсэу, тильаплэу Юр! Тхьэм уимурадхэр къыбдегъэхъух.

ЕМТИЛЛЬ Нурбай.

ТхылъыкIэхэр

Джыри IофшIэгъитIу

Тхаклоу, усаклоу Хъакъунэ Заремэ мы мафэхэм итхыльтиу кыдэ-кыгь. «ШкIэмафэрэ иныбджэгъухэмрэ» зыфиорэм кIэлэцIыкIумэ апае рассказхэр кыдэхъагъэх, «Джэгур джэгушху!» ыIуи цIэ зыфи-шыгъэм ибаснэхэр дэтых. Мы хуугъэ-шагъэр ары Заремэ зыфэд-гъэзэнэу зыкIэхъуగъэр.

Ильэс 20 фэдизкIэ узэкIэ-лэбэжымэ синэосз хуульфыгъэу гъэшIэгъон горэ е цыфмэ агу, апсэ нэсын горэ ытхыныр езы-мыпсырэм Заремэ риоу зэхэ-хыгъагь: «Арэп, сыда мы птхы-гъэр зыщищыр, ильэс 50-рэ зэхъусагъэхэми къало, къэзэрэ-щэгъэ къодыеми къало, сшэ-рэп аш фэдэ усэ зыкIэптын фаер!» Хуульфыгъэм зыфиуа-гъэр «ТызэхэкIыжы» зыфиорэ орэдир ары. Шыпкъэ, орэдир зэхэкIыжынэм зиоф нэсигъэ зэшхъэгъусэхэми, егашшэми зэхэммыкIыжыщхэми къало-щыгь. Заремэ ытхыгъэр шо-мыхъатэу игуузы авторым фи-шыгъэмий, ымышахэу усакло-иофишагъэ осэшхо ритыгъ. Цыфыбэмэ гүшIэхэр ашIэхэр, орэдышом илхэу ахэр къа-лохэмэ, ытхыгъэмкIэ ар насы-погъешу.

ГүшIэхэр орэдышом изыл-хаягъэхэр Гъонажыкью Аскэр. Орэдир заусыгъэм ильэсшиб-тешлагъэми, ар бэмэ агу рехь, непи къало. Орэдир заусыгъэ лэхъанын Адыгэ телевидени-ем «Тышуфэгуш» ыIу къэтин ыгъэхъазырьштыгь. Аш къат-хэрэм инахьыбэр «ТызэхэкIыжы» зыфиорэ орэдым къыкIэ-лэштштыгь. Аш фэдэу Заремэ-рэ Аскэрэ зэдаусыгъэ орэдэу «Сыд силажьэр?» зыфиорэри анахьыбэр къалорэ орэдхэм ашыщыгь. Ар орэдйо цIэры-лоху Нэхэе Тэмэрэ, Хъокло Сусанэ, Дзыбэ Фатимэ, Нэхэе Анжелэ къало. Барцо Русланни Заремэ иусэхэр орэдышом рильтхагъэхэр орэдьбэ ил. Ахэм ашыщых «Адыгэ лэпкыр», «Адыгэ намыс», «Адыгэ оред», «Сыгу мэхъу къэгъегъальз» зыфиохэрэ, нэмийхэри. Мы чыпIэм къыщыхэзгъэшымэ сшоигъу дунаим щызэлъашэ-ре инджилыз орэдйо купэу «Queen» зыфиорэм иорэдэу «Мы чемпионы» зыфиорэр Заремэ зэридзэки, Нэхэе Азэммат оранжировкэ ышы Ванкувер Олимпиадэу щыкIорэм адага-бзэкIэ ансамблэу «Ислыамыем» къызэрэшциогъагъэр.

Заремэ ыгу хэзыгъэкIырэм пхъашэу джэап ритыжынэу ишэнкIэ щытэп. Арын фае орэдым иль гүшIэхэм яхыллаагъэу дыдхэр хуульфыгъэм къыриогъэ гүшIэхэм япэгъокIу зыпары зыкIыримыогъагъэр. Шыпкъэ, ежыри ныбжыкIагъ, етани ишынэнгъэ щышлахъэу къыкIу-гъэм къинэу щильэгъу гъэм къы-хэкIэу ыгу хэзыгъэкIырэмий псынкIэу фигъэгъущтыгь. Непэ

ыныбжь уцуугъэми, ишэнкIэ къы-зэтенагь. Цыф къызэркIу, хялэл, гукъабз, анахь лъэшшу ыгу хэзыгъэкIыгъэми неущ Iе-пыгъэту фэхъунэу хазыр, цыф дэгъу цыфкIу. АрынкIи хун ытхы-хэрэп цыфхэм ежхэм яхылла-гъэм фэдэу къызкIашошырэр. Аш ехыллаагъзу иныбджэгъухэр щыххээз къэбархэр къауатэх. Аш фэдэу Заремэ игушихэхэм атэхыгъе орэдир эдээлрэ бзыль-фыгъем гыныр къындиздагъети, къэхъугъэмкIэ зеупчыхэм, «Сэ къысэхъыллаагь ар, сэрын фае зытырхыкIыгъэр» ыIогъагь.

Джыри зы къэбар. Заремэ итвorchествэ фэгъэхыгъэ зэлжкIэ-гъоу къоджэ клубым щыкIорэм нысэмрэ гуашэмрэ афэгъэхыгъэ усэм зезышщэр къеджэ, чэсирэ зэкIэри мэшхы. Зы бзыльфыгъэ къэнэшхээгь, чэфынчьеу щы-сити, къыгосхэр къэхъугъэмкIэ зеупчыхэм, «Мыр ытхыгъэ бзыльфыгъэм сешэ сэ, сикъэ-бар щыгъуаз, сэрын зытыри-хыгъэр» ыIогъагь. Усэр фэгъэхыгъагь гуашэм ышыхъоу нысэм дэх къызкIокIе ушэ-тыгэ пчыагъэ изыгъеуцорэм.

Заремэ адрэмэ атэзыгъэкIы-рэ шэнэбэ хэль. ГүшIээм пае, ытхыгъэ текстыр езбырэу къэзы-лорэ тхаклохэм афэдэп, къышэ-жыщхэп. «Орэдым ралхъэгъэ усэм игушихэхэр къытфэгъэхъых» алоу къыфэтхагъэхэм ялъэу ыгъэцкIэнэм пае къызы-дэхъэгъэ тхылтыр къыгъотыныш, тырхыкIын фае. «Ау зы сиса-тыр зыгорэм ыгъэфедагъэмэ, къесшэжыщ», — elo Заремэ.

Джыри итхыллыкIэхэм зафэд-

гъэзэн. Зыр «ШкIэмафэрэ иныб-джэгъухэмрэ» зыфиорэр ары. Ар ыпкIэ хэльэу О. Г. Магариньи иунэе тхыль тедзаплэ къы-щидигъэкIыгь. «Джэгур джэгушху!» зыфиорэр Адыгэ тхыль тедзаплэ къыхиутыгь. Апэрэр кIэлэцIыкIухэм апае тхыгъэ. Мыр кIэлэцIыкIумэ апае ятонэрэ йофшлагъэу Заремэ и. Мыр мыш ыпэкли «Ныбджэгъу къысфэхъу» ыIоу тхыль гъэклэрэкIагъэ къы-дигъэкIыгъагь.

КIэлэцIыкIухэм апае утхэнирэоф къызэркIу щытэп. Анахьэу къоджэ сабийхэу джыри еджаплэ чэмыхъягъэхэри урсы-бзэкIэ зэрэгүүшIэхэрэр къызы-дэплытэкIэ. Ау Заремэ кIэлэцIыкIухэм ягушысакIе, идунаететыкIэ къыгурлыу зэрэштыр итхы-гъэхэм къагъэлъагьо. «Ныбджэ-гъу къысфэхъу» зыфиорэр усэ шшуашэм ильэу къыдэкIыгъагъэ-мэ, джы прозэкIэ тхыгъэу рас-сказхэр авторым ыгъэпсыгъэх. Тхылтыр кIэрэкIэ дэд. Ар къызэрэзэгопхэу кIэлэцIыкIу дунэе гъэшIэгъоным ухэхьэ. АшкIе Iэпыгъэту хуухэрэ сурэт хяламэтэу дэтхэр ары. Рассказ пэпчь къызтегүүшIээрэм ельти-тигъэу зы сурэт хэт. Тхыгъэр дэгъоу къыгурлыонымкIэ а сурэтхэм мэхъанэшо ял. Рас-сказхэр зыфэгъэхыгъэхэр къо-джэ щылакIэр ары. Аш епхыгъэх геройхэр. Ахэм ятеплээ, яшэн ялтыгъэу сурэтхэри гъэпсы-гъэх. Шхъадж ыгу илтыр ынэ-ту къыкIэши. Ягушуагъу, ягухэ-кли, мырэзныгъэу ялэри ан-кухэм акIэолъагьо.

Хэта геройхэр? Анахь шхъа-

иэр ШкIэмаф. Аш иныбджэгъух жъэлый, Дышьэсыдж псеушхъэ-хэм зыкIапалуагъэр?! Рассказхэр еджэгъошухэу, гүшIэухыгъэхэр кIэлхэу, хъарыфхэр иныхэу гъэпсыгъэх. Къэбар пэпчь жы кIэт, хуугъэшагъэхэр псынкIэу къызэкIэлэкIох. Геройхэм язекIуакIэкIе, хэкIыпIеу йофхэм къафагъотхэрэмкIэ сабийхэр угу къагъэкIы.

Тхылтыр ичпчагъэкIэ 300 нылгэ зэрэхурэр. Сэ сишошыкIэ, аш фэдэ тхыль кIэрэкIэ адигэ унааго пэпчь илэмэ шои-гъоцт.

Хъакъунэ Заремэ жанрэ зэ-фэшхъафхэмкIэ тхэнэу амал зэрийн ишыххват ибаснэхэр къызыдэхъэгъэ тхыльэу «Джэгур джэгушху!» зыфиорэр. Тхакло ар я 12-рэ тхыльэу къидигъэ-кыгь. Тапэкли аш баснэхэр къыхиутыхэу хуугъэ, ау арэущтеу хэушхъафыкIыгъэу апэрэу мы йофшлагъэр къидигъэкIыгь.

«Баснэхэм ятхын жанрэ пстэоу литературэм хэтхэм анах къин. Ахэр гукIэ нахы-бэрэ къепхъакIынхэу мэхъу. Баснэм мораль хэппльхан фае. ГүшIэ щэрууабэ къызэкIэлэ-кIох икIуцтэп, баснэм о халп-хэрэ моралыр тхыльеджэм хильэгъон, къихищын фае», — elo авторым.

Іэпэлэсэнгъэу хэлльям ишуа-гъэкIэ а пшьэрлыр ыгъэцкIэн, къызытегүүшIээрэр нэм къыкIи-гъэуцо итхыгъэ ыгъэпсын ель-кIы. Заремэ сэмэркъэу шыкIэм тэтэу щынэнгъэхэм хэхуухъэрэ мыхъо-мышIагъэхэм акIэнакIе: нээ-псыхэр, хъагъу-шыгъухэр, къольхъэыхэр еумысих. Арыш, зэрало хабзэу, еджэрэ пэпчь тхыльым ыгу риҳын, шои-шагъэ-гъонин дигъотэшт.

СИХЪУ Гошнагъу.

Адыгэ къэIуакIэхэр

Пемза — къэпы
Пистолет кремневый — къэлат
Планировщик — зэхэгъеуцуакъу
Плеть — къамыш, къепш
Площадь, центр круга — отэгу
Повозка — шыку
Поворот — къэгъэзап!э
Подвесной канатный мост — лъэ-
мыдж къешлаж

Подкладка — къабз
Подпевала — ежъуакъо
Подпорка — къэгъэкъон
Подсвечник — остыгъэкъэт
Подставка — тэгъэуцуап!э
Подход — егъэзып!э, ептыкъэ-екло-
лак!
Позумент (серебряный) — тыжын-
шъагъ
Поливальная машина — пытке!
Поливальник, лейка — пытке!аль

Полка — мэклай
Половик, дорожка (коврик) — сэ-
джыдэ
Полоса — кусэ
Пометка, свойство — нэшан
Постройка — псыауль
Потолок, чердак — кашъу

Прибрежье, побережье — пытшъу
Приметывание, прикрепление, при-
шивание, приклевивание — пытуплэн
Пристань, место сбора — екло-
лак!
Пристройка (здание) — пышыкъ,
пыт
Приток реки — пыткъочъ
Проток, подводный поток — пыт-
льакъ
Проулок, переулок — псуакъ

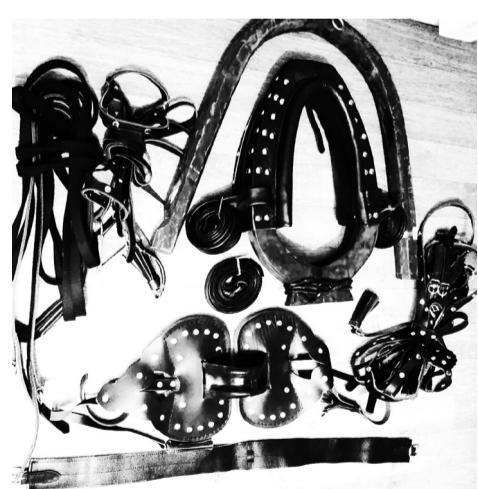
Проушина колуна — ощынэ
Прошение (заявление с просьбой
пересмотреть дело) — мэштуб
Пруд — псыут!

Пустыня — ижыгу, пшэхъуаль
Путешествие, поход — зекю
Пути — лъахъ
Распределитель — ермаф
Расщелина, трещина — зэгокып!э
Рейка — лат
Рубанок с фигурным резцом, ка-
левка — пхъэпс бгъундж
Рубин — мэрджан

Рукоятка кинжала — къэмэлапшъ
Ручка — къопс
Рябь, зыбы — пшыпш!
Рябь (на воде) — таль
Сatin — ластыч
Сафьян — лъахъстэн
Сбруя — шъоджан

Сварщик — зэпигъэжъакъу
Свая — пкъэу хэт!агъ, пхъэц
Сверление — убырыуныр
Сверло — бырыу
Сверловщик — убырыуакъо
Свинец — пцашю
Свинцовая пуля — пцэшшуаш
Свинчатка — къушакъ

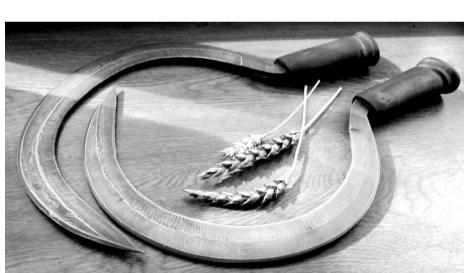
Седло — уанэ

Седло без украшений — онэкъуапц
Седло в сборе, комплект седла
онэзэпиль
Секира — майтэ
Сени, передняя — хъяят
Сеновал — мэкъоц
Сенокопнитель — мэкъузэтельхъэ
машин
Сенокосилка — мэкъуупкэ машин

Сера — тхъомзашхъо
Сердцевина — күпсэ
Серебро — тыжыны
Серебряник — тыжынаш!
Серебряные и металлические
украшения на поясе, сбруе — пенд
Середина — кубзып!
Середина пола — джэхэшъогу
Серединная выемка — гурых
Серп — гъупчъ

Серповище — гъупчъэк!
Сетка — хъы, хъагъэ
Сеть (рыболовная) — хъытыу
Сеялка — чылэхъэеут машин
Сеятель — еутакъо, пхъакъо
Сиденье для всадника — онэгу
Силомер — кюч!эш
Силосорезка — силосупклат

Синька — купрауз

Сито — щыбз
Скальпель, инструмент для кро-
вопускания — лъао

Хырыхыхъэхэр

*Бгырыхъыбъо лыбъо кIэкI.
(Пхъечай).*

*Быныр къэзыгъатхъэу пхъэм-
бъо хъурай. (Ланэ).*

*Дарие мэз шыбзыбэ чIафэ
(Ужъгъы).*

*Дзэмэ ѹз закъокIэ ахао.
(Гурхъу).*

*Зып папцIэ, зыкIэ гъуанэ.
(Мастэ).*

ГущыIэжъхэр

*Зикон изым ицигъо лъинэ
къекIы.*

ЗиIэм кIэпситIу зэпешIэ.

ЗиIэм матэр илулашъхъ.

ИджэнакIэ ихъам.

ИкIакIо иун.

*ЦитIу зыIут зы Iашэрэ зын
къылъфыгъэ зэшиитIурэ.*

*Шъуз зимыIэ кIалэрэ иххо
зышIохэмыйлъ шырэ.*

*ШъузышиIу ихъаку ятIэ ѹзы-
кIэрэн.*

Лъэпкъ шэжьым ифестиваль

Лъапсэр агъэпытэ

Шъольырхэм яфестиваль-зэнэкъокъоу «Лъапсэм фэзыгъээжырэм зеужыжы» зыфиорэм икэух зэукигъу заочнэ шыкъем тетэу Адыгэ Республикэм щыкуагъ.

Пэшорыгъэш зэнэкъокъухэр шышхъэум и 28-м шъольырхэм ярайонхэм, къалехэм ашызэхашаагъэх. Лъэпкъ творчествэм ифольклор-этнографие купхэу текконыгъэр Адыгеим къышыдэзыхъягъэр, Урысые Федерациим ишъольырхэу Астрахань хэкум, Дагъыстан, Къэбэртэ-Бэль-къарым, Къэреще-Щэрджэсым, Краснодар краим якупхэр къэух энэкъокъум хэлэжьагъэх.

Унагъохэм ящыкъе-псэукъэ, лъэпкъ мэфэкъ зэхахъэхэр зэрэ-реклоказыкъхэрэр, ордхэр къизэ-ралохэрэр, къызэршъохэрэр, усехэм къызэрдажхэрэр, нэмыкхэри къагъэльгъуагъэх. Фольклорым къыхъигъэ къэбархэр, гущыл щэриохэр, гущылэжхэр, фэшхъяфаххери зэхэшаклохэм ашогъэшэгъоныгъэх.

Художественна юфыгъохэм апышагъэхэм, лъэпкъ іэпэласэхэм яюфшагъэхэм ятворчествэхъэйлэгэ къэгъэльэгъонхэм уацэгъуазэ. Бгъэфедэн плъэкъирэ искуствэм пыльхэм яячагъэ зэрэхахъорэр зэнэкъокъум къышыхагъэшыгъ.

Къэралыгъо гъэпсыкъэ илэу Адыгеир зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхъурэм фестиваль-зэнэкъокъур фэгъэхъигъагъ. Адыгэ Республиком культурамкъэ и Министерстве, республикэм лъэпкъ культурэмкъэ и Гупчэ юфтхъабзэр зэхашаагъ. Адыгэ Республиком и Къэралыгъо программэу «Культурэм хэхъоныгъэ ышыныр» зыфиорэр щылэнтыгъэм щыпхырашызэ, 2021-рэ ильэсийм тельйтэгъэ юфхэр агъэцэклигъэх.

Шуухъафтын шхъягъэр

Гъобэкъуае культурамкъэ и Унэ ильэпкъ драматическэ купэу «Гунэсым» фестивалым ишүхъафтын шхъялэ фагъэшьошагъ. Гран-при къыдэзыхъигъэм Теуцожь Фатимэ ишааш.

Псэуплэу Ханскэм ильэпкъ ордэйло ансамблэу «Калина красная» зыфайорэр науреат хъугъэ, апэрэ лъегаплэр фагъэшьошагъ, пащэр Наталья Давыдова.

Къэбэртэе-Бэлькъарым и Бахъсан район икупи науреат хъугъэ, апэрэ лъегаплэр къыдихыгъ, пащэр Тхъэмадэкъо Зера.

Астрахань хэкум ифольклор ансамблэу «Астраханская песня» зыфиорэм ятлонэрэ чылгылэр къыдихыгъ, Карина Шалухинар ящааш.

Шэуджэн районым ильэпкъ театрэу «Фарзэ» ящэнэрэ чылгылэр къыдихыгъ, пащэр Сихъу Фатим.

Адыгэ Республиком культурамкъэ иминистэрэ игуадзэу, Адыгэ Республиком изаслуженнэ журналистэу Кушуу Светланэ фестивалым изэфхэхъысжыхэм анахъэу къацхъигъэшыгъэр лъэпкъ искуствэм итариихъ нахьышлоу зэрэгшэлэн фэгъэхъигъэ юфхэр шъольырхэм зэрэшагъэцаклэрэр арь. Лъэпкъхэм фольклор бай ялэу зэрэшыгъир іэпэласэхэм яшувшагъэхэм, ансамблэхэм, театэрхэм къагъэльгъо.

Адыгеим лъэпкъ культурамкъэ и Гупчэ ишааш игуадзэу Анцокъо Фатимэ къыуягъ къэралыгъо гъэпсыкъэ илэу Адыгеир зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхъурэм фэгъэхъигъэ фестиваль-зэнэкъокъу зэфэшхъафхэр тиеспубликэ дэгъоу зэрэшыгъуагъэхэр. Къыблэр, Темыр Кавказыр тифестивальхэм къахэлажхэх. Шъольырхэм яльэпкъ культуры, искуствэ къызэфауатээ нахьышлоу зэрэшлэх, янеушдрэ мафэ хэхъоныгъэ зэрэфэхъуутым фэклих.

Фестивалым хагъэунэфыкъирэ чылгылэр къышыдэзыхъигъэхэм афэгушуагъэх, шуухъафтынхэр аратыжыгъэх.

Тхэквондо

Налщык щэкло

Тыгъэгъазэм и 3 — 7-м «Юшхъемафэ и Кубок» зыфиорэ зэнэкъокъур тхэквондомкъэ Налщык щыкошт.

— Адыгеим тхэквондомкъэ ихэшыпкыгъэ командэ зэнэкъокъум хэлажьэ, — къытиуагъ

Адыгэ Республиком спорт еджа-пэу N 2-м ишааш, Урысые, Адыгеим язаслуженнэ тре-

нерэу Хъот Юныс. — Тиреспублике щыщ бэнэкло 14-мэ ялэпэлэсэнгъэ зэукигъуухэм

къацхъигъэльгъо. Тренерхэу Василий Есинымрэ Олег Тищенкэмрэ тихэшыпкыгъэ командэ ишааш.

Къыблэм, Темыр Кавказым, Урысые инэмымкъ шъольырхэм къарыкыгъэ бэнаклохэр Налщык щызэукигъэх. Къокылэм къышжэгъэ спорт лъэпкъым яухъазырынгъэ щауплъэкл.

Зэхэзыщагъэр
ыкИ къыдэзы-
гъэкъыэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмкъэ, Иэкъыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкъэ-
гъухэм адярьиэ зэпхы-
ныгъэхэмкъэ ыкИ
къэбар жууцэм
иамалхэмкъэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыИэр:

385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къалихыэр А4-къэ
заджэхэрэ тхъапэхэу
зипчыагъэкъэ 5-м
емыхъухэрэр арь. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахъ цыкунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъгъэхэр редакцием
зэкъегъэкъожых.

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерациим
хэутын Иофхэмкъэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкъэ ыкИ зэлъы-
Иэсикъэ амалхэмкъэ
и Министерстве
и Темыр-Кавказ
Чылгылэр
шапл, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаутийрэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкъэмкъи
пчъагъэр
4302**
**Индексхэр
П 4326
П 3816**
Зак. 2501

Хэутынм узшы-
къэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщаутийхъэхъ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъягъэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялэм
игуадзэр
**Мэшлээкъо
С. А.**

Пшъэдэкъыж
зыхырэ секретарыр

**Жакъэмымкъо
А. З.**